

Er ref/dnr: Dnr 1478-18
Vårt dnr: 309

Havs och vattenmyndigheten
Avdelning för
fiskförvaltning/Enheten för
fiskereglering
Box 11 930, 404 39 Göteborg

Stockholm 4 maj 2018

Yttrande över Havs- och vattenmyndighetens förslag på ändring av Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön avseende förbudsperiod för fiske efter ål i havet

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen är kritisk till Havs- och vattenmyndighetens förslag på förändring i Fiskeriverkets föreskrifter avseende förbudsperiod för fiske efter ål i havet. EU-kommissionen beslutade i december 2017 att det ska vara förbjudet att fiska efter ål inom EU under tre sammanhängande månader mellan 1 september 2018 och 31 januari 2019. Medlemsländerna väljer själva vilken tremånaders-period inom detta intervall ålfisket ska stoppas. Föreningen ställer sig frågande till Havs- och vattenmyndighetens val av period, dvs. att ålfisket ska stängas mellan den 1 november 2018 och den 31 januari 2019. Detta är den period i det aktuella intervallet som ger minst effekt i form av minskad fiskeridödlighet för ål.
- Som bakgrund till sitt val av förbudsperiod anför Havs- och vattenmyndigheten (HaV) att effekten av det Svenska fisket efter ål är så liten så det ändå inte spelar någon roll vilken period inom intervallet som väljs. HaV har därför valt den period som orsakar minst ekonomiskt bortfall för de svenska yrkesfiskare som har tillstånd att fiska ål. Naturskyddsföreningen menar istället att den period inom intervallet som ger en mer substantiell minskning av ålfångsterna - den 1 september till den 30 november 2018 - och därmed leder till att flera lekmogna ål honor får tillfälle att utvandra, ska väljas som förbudsperiod.
- Naturskyddsföreningen anser att om Sverige strävar efter en ålförvaltning som tar ålens akuta situation på allvar, så är det av största vikt att ålfisket i Östersjön stoppas och att försiktighetsprincipen tillämpas vid alla beslut som rör fiskereglering för ål.

Ålen – en akut hotad art

Den europeiska ålen (*Anguilla anguilla*) utgörs av ett enda bestånd som leker i Saragassohavet och vars larver därefter sprids till Medelhavet, Biscayabukten, Engelska kanalen och Nordsjön. Rekryteringen av glasål till Europa har sjunkit drastiskt under det senaste halvsekle och utgör idag bara någon procent jämfört med situationen i mitten av 1900-talet. Mest alarmerande är situationen för de ålar som driver in i Nordsjön (ICES Advice 2017). Glasålen växer upp i sjöar, vattendrag och längs kuster i Europa och Nordafrika. Enligt Artdatabanken finns minst 5 procent av världens ålbestånd i svenska vatten. Majoriteten av dessa ålar är honor.

Ålen är upptagen som akut hotad (CR) både på den svenska rödlistan och på IUCN:s internationella rödlista. De största hoten mot ålens fortlevnad är det alltför hårda fisket på ålens alla stadier, kraftverk och andra vandringshinder, miljögifter och parasiter.

Ålförvaltning i Sverige

Ålens kraftiga tillbakagång uppmärksammades av EU redan 1997 (Havs- och vattenmyndighetens rapport 15-1). För att hejda den negativa utvecklingen och återuppbygga beståndet antogs 2007 - baserat på ICES rådgivning - Rådets förordning (EG) nr 1100/2007 av den 18 september 2007 - den s.k. Ålförordningen. Ålförordningen innehåller bland annat ett gemensamt mål om att minst 40 procent av biomassan av blankål i förhållande till nivån för ett av människan opåverkat bestånd med stor sannolikhet ska ta sig ut i havet. Av förordningen framgår att EU:s enskilda medlemsstater ska upprätta nationella förvaltningsplaner.

Dåvarande Fiskeriverket beslutade 2007 om ett generellt ålfiskeförbud i Sverige. Sedan 2009 har Sverige en nationell ålförvaltningsplan vars mål är att ” minska den antropogena mortaliteten så att minst 40 procent av biomassan av blankål med stor sannolikhet tar sig ut i havet”. Ålförvaltningsplanen från 2009 är inriktad på åtgärder för att snabbt öka utvandringen av vuxen ål till lekplatsen genom inskränkningar i fisket, förbättrade utvandringmöjligheter för blankål och stödutsättningar av ålyngel.

Implementeringen av de åtgärdsförslag i ålförvaltningsplanen som gäller inskränkningarna i fisket har i Sverige resulterat i att ålfisket på Västkusten stoppats helt (2012) och att övrigt fiske är starkt reglerat med krav på tillstånd, begränsning av antalet fiskedagar och antal redskap som får användas. I Östersjön bedrivs idag ålfiske av 147 personer med särskilt tillstånd. Inga nya tillstånd för ålfiske utfärdas.

I Sveriges ålförvaltningsplan, liksom i flera andra EU-länders ålförvaltningsplaner ingår förutom inskränkningar i fisket stödutsättning av glasål bl a i sjöar som ålen förhindras att vandra upp till på grund av vattenkraftverk och andra vandringshinder. Det råder dock stor osäkerhet om dessa ålar verkligen bidrar till ålbeståndets fortlevnad eftersom det inte är bekräftat att de över huvud taget har förmåga att vandra tillbaka till Saragassohavet för att leka (Havs- och vattenmyndighetens rapport 1-15, ICES Advice 2017).

I sin utvärdering av de resultat som uppnåtts genom förvaltningsplanerna för ål konstaterade EU-kommissionen 2014 att trots implementering av förvaltningsplaner befinner sig ålbeståndet fortfarande på kritiska nivåer och man rekommenderade medlemsländerna att anta en försiktighetsansats (precautionary approach) tills dess att det finns säkra bevis för kontinuerlig ökning i såväl rekrytering som lekbestånd.

Ålfisket i Sverige

Trots att ålen är rödlistad och fiske efter ål i princip är förbjudet i Sverige sedan 2007 finns alltså fortfarande 147 fiskare som har speciellt tillstånd att fiska ål. Dessutom är ett visst fritidsfiske tillåtet. Sammanlagt fångas runt 150 000-200 000 kg ål per år i svenska vatten. Det svenska yrkesfiske efter ål är framför allt riktat mot utvandrande blankål. Längs Blekinge- och Smålandskusten pågår merparten av detta fiske mellan juli och september. Längre söder ut – längs Skånes kust – fiskas de största mängderna senare under hösten (september-december).

Havs- och vattenmyndighetens förslag till förändringar

I november 2017 presenterade EU-kommissionen ett förslag som innebar ett förbud mot att fiska ål som är längre än 12 cm i alla EU:s vatten. Förslaget gick inte igenom. Istället enades EU:s fiskeministrar i december 2017 om att fiske efter ål som är längre än 12 cm ska förjudas under tre månader mellan den 1 september 2018 och den 31 januari 2019. Ministerrådet beslutade också att varje medlemsland själv får välja vilka månader ålfiskeförbudet ska gälla. I samband med ministerrådsmötet antog dessutom kommissionen och rådet ett gemensamt uttalande som innebär att medlemsstaterna fullt ut ska genomföra sina nationella förvaltningsplaner för ål.

För att Sverige ska leva upp till kommissionens beslut om ålfiskeförbud under tre månader måste reglerna för ålfiske som anges i fiskeförordningen FIFS 2004:36; ”Fiske efter ål med stöd av särskilt tillstånd” ändras. Havs- och vattenmyndigheten föreslår att fiske efter ål inte får bedrivas under perioden från och med den 1 november 2018 till och med den 31 januari 2019, dvs. under den senare delen av det möjliga intervallet. Därmed uppskattar man att ålfångsten under 2018 kommer att reduceras med ca 22 procent (35 ton). HaV förklarar sitt val av period genom att anföra att om man inte inför ett förbud för fiske efter ål i svenska kustområden under tre sammanhängande månader mellan den 1 september 2018 och den 31 januari 2019 strider det mot artikel 10 i rådets förordning (EU) 2018/120 av den 23 januari 2018. Man måste alltså stoppa fisket under en period och väljer då att stoppa fisket den period som ger ett så litet ekonomiskt bortfall och drabbar så få ålfiskare som möjligt. HaV framhåller också att ett svenskt fiskestopp ger mycket liten effekt på beståndet som helhet och dess möjlighet till långsiktig återhämtning, oavsett när de tre förbudsmånaderna införs i Sverige.

Synpunkter på förslaget till ändring av föreskrifterna för ålfiske

Ålen är en akut hotad art och Naturskyddsföreningen skulle helst se att ålfisket stoppas inom hela EU tills det finns tydliga tecken på att beståndet återhämtat sig. Föreningen anser att det svenska systemet där ett antal yrkesfiskare längs den svenska kusten har tillstånd att fiska ål trots att fiskeförbud i princip råder, är olyckligt. Naturskyddsföreningen välkomnade EU-kommissionens förslag på förbud för fiske efter blankål i Östersjön, och beklagar att förslaget efter ministerrådets beslut urvattnades till att endast omfatta tre månaders fiskestopp – dessutom under den del av året då förbudet inte ger så stor effekt eftersom mycket ål fiskas i Sverige under augusti – en månad som över huvud taget inte ingår i det valbara intervallet. För att göra det bästa möjliga av det beslut som fattats av ministerrådet anser föreningen att Sverige bör införa ålfiskestopp under den period inom det föreslagna intervallet som har störst betydelse för den svenska blankålen överlevnad – dvs perioden från den 1 september till den 30 november 2018. Att stoppa ålfisket dessa tre månader skulle enligt HaV:s egna beräkningar innebära den totala fångsten av ål i svenska kustområden skulle reduceras med över 50 procent.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar i sin konsekvensutredning för de tre övervägda regleringsalternativen att deras förslag om ålfiskestopp under perioden november-januari innebär att de tre sammanhängande månaderna förläggs under den tid då minst antal företag påverkas. I januari bedrivs över huvud taget inget ålfiske i Sverige och i december förekommer bara ett visst fiske i Skåne som (runt 3 procent av det totala ålfisket). Det är alltså under november som ålfiskestoppet får någon märkbar effekt. Det är därför uppenbart att den period som Havs- och vattenmyndigheten föreslår som förbudsperiod endast i mycket liten utsträckning kommer att minska fiskeridödligheten för ål i svenska vatten. Naturskyddsföreningen beklagar detta.

Det krävs visserligen internationellt samarbete och gemensamma strategier för hur beståndet ska förvaltas för att nå en effektiv förvaltning av det europeiska ålbeståndet, men det betyder inte att vad Sverige genomför på egen hand saknar betydelse. Många av de ålar som lever i den norra delen av artens utbredningsområde, bl a i svenska vatten, är vuxna individer och många av dessa är honor. Att dessa individer överlever och ges möjlighet att återvända till Saragassohavet och fortplanta sig kan självklart spela roll för ålbeståndets utveckling. En förutsättning för att ålbeståndet ska kunna återhämta sig är att långsiktiga åtgärder vidtas riktade mot samtliga livsstadier inom hela ålens utbredningsområde. Därför är det viktigt att alla EU-länder implementerar sina ålförvaltningsplaner och arbetar aktivt för att på allvar minska fiskeridödligheten och förbättra ålens möjligheter att hitta lämpliga uppväxtmiljöer. ICES påpekar i sin rådgivning att åtgärder direkt riktade mot blankål sannolikt är det som ger snabbast effekt på lekbiomassan, något som också Havs- och vattenmyndigheten framhåller i remissen. Ålens blankålstadium är dessutom det stadium i ålens livscykel som vi i Sverige har störst möjlighet att påverka till exempel genom att säkerställa att lekmogen blankål ges möjlighet att utvandra från svenska vatten. Ett steg på vägen för att öka överlevnaden av dessa ålar är att åtminstone välja den period för fiskeförbud inom det föreslagna intervallet som tillåter flest ålar att vandra ut.

ICES har upprepade gånger i sin rådgivning förordat att försiktighetsprincipen ska råda i samband med ålförvaltningen eftersom viktig kunskap om ålens biologi och fortplantning fortfarande saknas och osäkerheten om beståndets storlek och andra viktiga faktorer som är avgörande för att förstå beståndsdynamiken är stor. Detta har HaV bortsett ifrån i sitt förslag gällande ändring av Fiskeriverkets föreskrifter. Förutom det tillståndsgivna fisket är det väl känt att det förekommer illegalt fiske efter ål – både i Sverige och i andra EU-länder. Detta faktum understryker vikten av att använda sig av försiktighetsprincipen då man beslutar om regler för fisket eftersom de faktiska fångsterna av ål från den svenska kusten förmodligen är större än vad som framgår av den officiella statistiken.

Om Sverige menar allvar med sin ålförvaltningsplan och intentionerna att minska den antropogena mortaliteten får ål, är det svårt att förstå varför den ansvariga myndigheten väljer att föreslå stoppat ålfiske under de tre månader då ett stopp har minst effekt. Eftersom ålfiske över huvud taget inte förekommer i januari, och endast i liten utsträckning i december, innebär tre månader under november till januari en mycket liten minskning av fisketrycket på blankål längs Sveriges kust.

Sammanfattningsvis konstaterar Naturskyddsföreningen att Havs- och vattenmyndigheten i sitt förslag på ändring av Fiskeriverkets föreskrifter inte har tagit vara på den möjlighet som finns att föreslå ålfiskestopp under en period som skulle minska fisketrycket maximalt inom det angivna intervallet. Naturskyddsföreningen beklagar detta och hoppas att Havs- och vattenmyndigheten, i enlighet med EU-kommissionens rekommendationer och ICES rådgivning, i fortsättningen använder sig av försiktighetsprincipen i samband med implementeringen av ålförvaltningsplanen. Föreningen vill understryka att ålen är en akut hotad art som i princip ska vara fredad i Sverige och alltså egentligen inte borde fiskas över

huvud taget. Att fisket framför allt sker på lekmogna honor är speciellt allvarligt eftersom det stoppar dessa ålars möjlighet att fortplanta sig och bidra till beståndets fortlevnad. Förekomsten av olagligt fiske gör det ännu viktigare att tillämpa försiktighetsprincipen vid beslut om fiskereglering.

Referenser

Havs- och vattenmyndighetens rapport (2015): Sveriges nationella ålförvaltningsplan. Havs- och vattenmyndighetens analys av behovet att revidera den nationella förvaltningsplanen för ål

ICES Advice (2017): ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Ecoregions in the Northeast Atlantic Published 7 November 2017 ele.2737.nea

Detta remissvar har utarbetats av Mia Svedäng, sakkunnig i vattenfrågor vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Johanna Sandahl
ordförande

Therese Jacobson
chef för avdelningen för Hav,
Jordbruk och Miljögifter